

Література

1. Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь [Електронний ресурс] // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – 2017. – Режим доступу: https://issuu.com/mineconomdev/docs/sdgs_nationalreportua_web
2. Global Information Society Watch [Електронний ресурс] / [К. Banks, R. Bissio, W. Currie та ін.] // APC and ITeM. – 2007. – Режим доступу: https://giswatch.org/sites/default/files/gisw_undp_0.pdf.
3. Hinchberger B. 4 biggest challenges to achieving the SDGs [Електронний ресурс] / Bill Hinchberger // Devex. – 2016. – Режим доступу: <https://www.devex.com/news/4-biggest-challenges-to-achieving-the-sdgs-87979>.
4. Raszkowski A. Sustainable Development in the Central and Eastern European Countries (CEECs): Challenges and Opportunities [Електронний ресурс] / A. Raszkowski, B. Bartniczak. // MDPI. – 2019. – №4. – С. 20. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/331299212_Sustainable_Development_in_the_Central_and_Eastern_European_Countries_CEECs_Challenges_and_Opportunities
5. United Nations Development Programme [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://50.undp.org/en/>

Тишкун Юрій

к. політ. н., доц., доц.

Національний університет «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ СТАТУСУ УКРАЇНИ В ГЛОБАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ

Наслідком глобалізації ХХ-ХХІ ст. стала поява «глобального феномена» (в термінології Д. Пескова), або ж глобальної реальності, яка інтегрувала усі суспільства планети в одне – світове співтовариство. В цю «глобальну соціальну цілісність» (за Н. Косолаповим) [2, с. 104] інтегроване і українське суспільство. Зокрема, і в його політичну сферу – глобальну політику, системний аспект якої описують як глобальну або «світову» політичну систему (в термінології М. Лебедевої) – сукупність державних і недержавних акторів.

Сукупність перших при цьому трактують як міжнародну або міждержавну систему – «світ» «державоцентричних» акторів, а сукупність других – як «світ» «акторів поза суверенітетом».

Обидва «світи» при цьому структуризуються через неформальну владну ієрархію, в якій статус кожного учасника глобальної політики (державного чи недержавного) визначається його розташуванням на умовній шкалі суб'єктності між статусами «суб'єкта» / «актора» і «об'єкта» планетарної політики. При цьому один край шкали відображає статус учасника глобальної політики як її суб'єкта або ж актора, мотивованого до активної політичної діяльності, такого, що володіє відповідними ресурсами [1, С. 45] для того, щоб діяти у масштабі Землі, здатного до участі у глобальному управлінні, вирішенні глобальних проблем, формуванні міжнародного права, моралі та користування вигодами глобалізації. Натомість другий край шкали відображає реалії існування тих учасників глобальної політики, територія, ресурси і населення яких є виключно об'єктом експлуатації успішних учасників глобалізації, представлених впливовими державними та недержавними акторами планетарної політики.

Відповідно, в рамках цієї умовної шкали «суб'єкт»-«об'єкт» глобальної політики актори міжнародної системи (держави) розташовуються згідно з їх потенціалом сили (могутності), визначеним через їх порівняння з іншими суверенними акторами: наддержави, великі держави, середні держави, малі держави та мікродержави. Серед них очевидно, акторами глобальної політики постають саме наддержави і великі держави [3; 4; С. 32–42], а об'єктами – малі та мікродержави. Натомість статус середніх держав, як суб'єктів чи об'єктів глобальної політики може мінятися з огляду на міжнародну ситуацію. Аналогічно, статус недержавних учасників глобальної політики (ТНК, міжнародних урядових і неурядових організацій, індивідів, територіальних та інших спільнот і утворень) визначається їх мотивацією до активності у глобальній політиці, внутрішньою організацією, об'ємом наявних у них ресурсів та міжнародним контекстом їх діяльності.

У свою чергу, в рамках світ-системного підходу суб'єктами глобальної політики постають країни (держави і недержавні актори) «центру» або «ядра» капіталістичної світ-системи з потужними державами і розвиненими економіками, її об'єктами – територія, населення і матеріальні ресурси «периферії» світ-системи, яка відзначається слабкістю держав і конкуренцією

багатьох недержавних акторів на її території. Натомість, держави «напів-периферії», які відзначаються розвиненими державними механізмами і значними потенціалом державно-організованого примусу, але слабкими, мало-масштабними економіками, залежно від комбінації глобальної економічної кон'юнктури і міжнародної ситуації виступають в одних випадках об'єктами, а в інших – акторами глобальної політики.

З точки зору міжнародної економіки суб'єктами глобальної політики постають індустріальні і постіндустріальні країни «першого» світу з масштабними і ефективними, розвиненими багатокладними економіками, а об'єктами – країни «третього» світу з мало масштабними, примітивними до індустріальними економіками, орієнтованими на експорт сировини і робочої сили та країни «четвертого» світу, економіки яких не розвиваються, а населення – орієнтоване на елементарне виживання. Тоді як країни «другого» світу – посткомуністичні та сучасні комуністичні держави із переважно індустріальними та індустріально-аграрними економіками середніх масштабів (окрім характерного винятку – КНР), відносно розвинутою інфраструктурою міняють свій статус суб'єкта чи об'єкта глобальної політики залежно від сприятливої для них глобальної економічної кон'юнктури та ефективності курсу довготермінової соціально-економічної політики, реалізованої їх урядами.

В цьому контексті Україна, як середня посткомуністична держава із численною і складною бюрократією та розвиненими силовими структурами, розташована в напів-периферії капіталістичної світ-системи, відзначається середніх розмірів індустріально-аграрною економікою, орієнтованою на масштабний експорт сировини на глобальний ринок, і постає як суспільство із невизначеним, змінним статусом у глобальній політиці. – В ті моменти, коли міжнародна економічна і політична кон'юнктура сприяє Україні, а інтереси української держави і діючих на її території недержавних акторів збігаються, вона може успішно діяти на глобальній арені, як актор глобальної політики. Натомість в періоди економічного занепаду, внаслідок глобальних та/або внутрішніх економічних криз і конфлікту між державою та діючими в Україні недержавними акторами, нездатності першої монополю розпоряджатись силовими ресурсами в межах своїх кордонів, наша країна стає об'єктом впливу інших (державних і недержавних) акторів глобальної політики і місцем реалізації їх інтересів.

Зокрема, зараз Україна перебуває в межовому стані: національна консолідація в умовах збройного конфлікту, використання нею на свою користь міжнародної кон'юнктури (протистояння Росія-Захід) та норм міжнародного публічного права (гуманітарного), свідоме узгодження міжнародних позицій більшості представників вітчизняного істеблїшменту в умовах збройного конфлікту, співпадіння інтересів національної держави і частини українських та іноземних недержавних акторів на міжнародній арені (медіа-структур, неурядових організацій, діаспори тощо) забезпечили їх можливості діяльності як актора глобальної політики. Натомість, можливого пониженню статусу України в політиці Землі, втраті нею глобальної суб'єктності сприяють наступні чинники (внутрішні і зовнішні). До перших ми відносимо національну демографічну кризу, незначні масштаби національної економіки і обмежені можливості її зростання, сировинний характер її експорту. Натомість до других – поточні зміни в міжнародній системі (зміна балансу сил між державами Заходу і демографічне, воєнне та економічне послаблення останнього, як колективного партнера України, щодо інших цивілізацій) та глобальній кон'юктурі (розвиток глобальної інформаційної економіки, в яких українська сировина мало затребувана); тривалий конфлікт із Росією, який відволікатиме не-відновлювані національні ресурси від внутрішнього розвитку на непродуктивну (воєнну) діяльність і розвиток силових структур, а також обмежуватиме діяльність України на глобальній арена зводячи її, в першу чергу, до протистояння Росії на міжнародній арені, а не до вирішення глобальних проблем, вдосконалення механізмів глобального управління тощо.

Література

1. Гнатюк М. Міжнародний актор та політична суб'єктність у дискурсі реалістського і ліберального підходів [Електронний ресурс] / М. Гнатюк // Наукові Записки НаУКМА. – Т. 160, С. 44–48. – Режим доступу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3488/Hnatiuk_Mizhnarodnyi_aktor.pdf;
2. Косолапов Н. А. Мировая политика как явление и предмет науки (к дискуссии на страницах «ПОЛИСа» и «Международных процессов») / Н. А. Косолапов // ПОЛИС (Политические исследования). – 2005. – №6. – С. 92–109.

3. Кудряшова И. Легко ли быть средневеликим... [Электронный ресурс] / И. Кудряшова // Международные процессы. – 2008. – Т. 6. – №3 (18). – Режим доступа: <http://www.intertrends.ru/eighteenth/010.htm>;
4. Лебедева М. Внешняя политика: исчезновение или перезагрузка? / М. Лебедева // Внешняя политика: вопросы теории и практики: Сб. – М.: МГУ им. М. Ломоносова, 2009. – С. 32-42.
5. Песков Д. Н. Мировая политика или бег на месте / Д. Н. Песков // ПОЛИС (Политические исследования). – 2005. – №1. – С. 156.

Цебенко Олександр

к.політ.н., асис. каф. ПМВ

Національний університет “Львівська політехніка”

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ ЯК РУШІЙ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Одним із факторів розвитку економіки України є транскордонна співпраця з Польщею, котра є стратегічним партнером та одним із найбільших торговельних партнерів. Транскордонне співробітництво є пріоритетним напрямком двосторонньої співпраці, оскільки воно сприяє значному зростанню економіки держав. Республіка Польща є основним партнером України на шляху до вступу в ЄС.

Транскордонне співробітництво держав насамперед реалізується через створені єврорегіони “Буг” та “Карпати”, в рамках котрих діють постійно діючі інституції та координаційні комісії, які розробляють та реалізують проекти транскордонної співпраці.

Важливим напрямком прикордонної співпраці України та Польщі є розвиток туризму, котрий можна реалізувати через започаткування туристичних кластерів, розробці спільних туристичних карт та маршрутів. Важливим є поширення інформації про туристичні потуги серед країн-членів ЄС з метою збільшення припливу туристів та відповідне зростання економіки.